

Dvojtyždenník o nových knihách

KNIŽNÁ
REVUE

„Mám slovenské korene a pokladám to za svoju najdôležitejšiu tradíciu. Keď má človek rád svojich rodičov, starých rodičov, ich príbeh, svoju rodnú dedinu Slovenský Komlós, jej príbeh, tak má rád aj svoju slovenskosť – aj v takom prípade, ak sa zmaďarizoval ako ja. Chodil som do maďarských škôl, obľúbil som si maďarskú literatúru, spisovateľom som sa stal aj cez svetovú literatúru preloženú do maďarčiny. Mój životný príbeh a moja výchova ma viedli k maďarskej spisovateľskej dráhe, ale zároveň ma zaujíma moja minulosť, a tak svoje knihy staviam na tejto tradícii.“

Rozhovor s maďarským spisovateľom
Pálom Závadom nájdete na strane 9.

www.litcentrum.sk

Z OBSAHU

- 04 Etela FARKAŠOVÁ: fragmenty (s občasnou túžbou po celostnosti)
- 05 Maroš ANDREJČÍK: Cartel A
Petr FRANKL: Byť židom, biť žida
Igor MAJZLAN: Príbeh psa Bukyho
Ada AUGUSTOVÁ: Tigria diéta
Berco TRNAVEC: Slovák nepotrebuje viagu
- 08 Zahraničné poetky na festivale Ars poetica 2008
- 08 Hermann HESSE: Rozprávky
- 10 Program Anasoft litera fest
- 12 Rozhovor s vedcom a spisovateľom Štefanom LUBYM

NAJPREDÁVANEJŠIE KNIHY

KNIHY MODUL, SV. MICHALA 2
934 01 LEVICE,
TEL.: 036/631 7240

Slovenské:

1. E. Urbaníková: Stalo sa mi všetko – Evitapress
2. J. Banáš: Zóna nadšenia – Kelion
3. D. Kráľová: Viac Teba – Motýľ

Zahraničné:

1. P. Coelho: Záhir – Ikar
2. B. T. Bradfordová: Dedičia – Slovenský spisovateľ
3. S. Meyerová: Súdram – Tatran

KNÍHKUPECTVO LB-STORY MALÝ PRINC
HVIEZDOSLAVOVA 41, 953 00 ZLATE MORAVCE
TEL.: 037/6422095

Slovenské:

1. D. Dán: Hriech náš každodenný – Vydavateľstvo Slovart
2. E. Urbaníková: Stalo sa mi všetko – Evitapress
3. K. Horáková: Detoxikácia organizmu – Metromedia

Zahraničné:

1. T. Hardingová: Esetin gén – Columbus
2. P. Cornwellová: Kniha mŕtvych – Ikar
3. K. Edwardsová: Strom v srdci – Tatran

KNÍHKUPECTVO AMICUS
JESENSKÉHO 2, 929 01 DUNAJSKÁ STREDA
TEL.: 031/5523100

Slovenské:

1. D. Dán: Hriech náš každodenný – Vydavateľstvo Slovart
2. E. Urbaníková: Stalo sa mi všetko – Evitapress
3. T. Keleová-Vasilková: Nataša – Ikar

Zahraničné:

1. P. Coelho: Záhir – Ikar
2. K. Valčevová: Nepokorená – Ikar
3. F. Vandenberg: Ôsmy hriech – Ikar

Ars Poetica
7. – 12. 10. 2008
medzinárodný festival poézie
Bratislava / A4, Nám. SNP / Nostalgia, Ul. I. Karvaša
poézia ~ filmy ~ koncerty ~ workshopy
Básne 30 autorov z 15 krajín sveta čítajú
Jana Majeská, Marek Majeský
VJ Zdeno Hlinka
www.arspoetica.sk
hlavní sponzori a partneri
hlavní mediálni partneri
Záštitu nad festivalom prevzala
viceprimátorka Hlavného mesta SR Bratislavy Anna Dyttertová.

KNIŽKY NA PÓDIU

Dobrá literatúra to má čoraz ťažšie. Vydavateľstvá denne chrlia nové populárne bestsellery s krikľavými obálkami a akčnými či sentimentálnymi príbehmi, so zaručenými návodmi na všetko, od pestovania rastlín po šťastné manželstvo a získanie bohatstva či spísanie závetu, ktoré v pravom zmysle slova umeleckú literatúru tlačia do kúta. Dávno však neplatí Sedávej panenko v koutě, budeš-li hodná, najdou tě. Aj dobrá literatúra sa musí „predvádzať“ a kliesniť si svoje chodníčky k čitateľom. Trebárs aj v kombinácii s hudbou a filmom, akú si zvolili organizátori dvoch októbrových bratislavských literárnych festivalov. Anasoft litera fest sa zameriava na odkrytie kvalít slovenskej prózy v živom čítaní autorov a na filmové pretlmočenie zahraničných diel, Ars Poetica ponúkne v svojich programoch okrem našich aj svetových básnikov. Oba festivaly sú svojou dramaturgiou viac orientované na mladú a strednú generáciu, na svoje si však prídu aj skôr narodení literárni gurmáni. Literatúra na javisku otvára nové možnosti interpretácie textu samým autorom či iným umelcom. Dokazuje jej živosť a komunikatívnosť, inšpiruje a privádza diváka k siahnutiu po texte a opakovanom vlastnom prežívaní slova. Jednoducho, keď čitateľ nejde za literatúrou do knižnice, musí literatúra vyjsť na pódium a predviesť, že aj na prvý pohľad nenápadné knižky sú obťažkané štavnatými plodmi rôznych chutí a vôní s tajomstvom ukrytým v kôstke. Práve odkrytie týchto tajomstiev a ich spájanie nám pred očami vytvorí skutočnú krásu.

Pavol Rankov

Stalo sa prvého septembra (alebo inokedy)

Bratislava, Kalligram 2008

Podľa autorského incipitu v knihe Pavla Rankova (1964) *Stalo sa prvého septembra (alebo inokedy)*, ktorá vyšla v Európskom roku medzikultúrneho dialógu, „Všetko je vymyslené. Nikdy nič nebolo, nikdy nikto nežil. Ani prvého septembra nikdy nebolo.“ Autor očividne popiera nos medzi očami, lebo v priestore medzi Komárnom a Žilinou či medzi Čiernou nad Tisou a Skalicou sa vždy diali veci, ktoré presahujú ľudský pochop, a v jeho románe sa dejú veci, ktoré sú také nezvratné, že sa možno ešte len budú diať. A prvá, a najviditeľnejšia, z nich je, že Rankov využil výhradné právo svojho talentu na pospájanie súvislostí, ktoré si ešte nikto nikdy nedovolil spojiť, a pospájal ich tak, ako mu prikázalo (azda) jeho generačné svedomie a umelecké cítenie. A výsledok je v porovnaní s tým, čo generácie a svedomia a cítenia pred ním iba neschopne naznačovali, frapujúci: nikto nevie, že to, čo sa stalo v jeho knihe, sa naozaj stalo. Veď kto by dnes uveril nejakému svedomiu a cíteniu? Kto by pripustil, že medzi čiernou a bielou je toľko farieb, že zatažovať sa ich vnímaním bezpochyby vedie k problematizovaniu osobnosti, identity, orientácie, k slobode pridať sa k davu a k slobode dobrovoľne sa vzdáť vlastnej slobody. Kto by si priznal, že to v živote tak chodí, a nepokladal predžuté pravdy za prospešnejšie zdravie? Milosrdný Rankov to vie, a preto ponúka čitateľovi okrem dobrého čítania aj možnosť neuveriť ani prvému septembru, ani ničomu, čo osudové sa okolo tejto fikcie zomlelo.

Prvého septembra 1938 sa v strede Európy, na mondénnom levickom kúpalisku, stala historická románová udalosť: traja trinásťroční pubertiaci – Maďar, Čech a Žid – sa rozhodli v plaveckých pretekoch bojovať o nárok na plavovlasú Slovenku Máriu. Pretek sa skončí bez výsledku, ale pokračuje na stránkach celého vyše tristostránkového románu: boj troch kamarátov o lásku sa opakuje vari v každom z tridsiatich rokov trvania deja románu, ale preteky sa nikdy neskončia nijakým víťazstvom. Isteže: trocha romantická osnova pre román, ktorý svojich hrdinov priam ženie politickými peklami, ale nedopraje im dokončiť onen osudový pretek. To romantické sa však ukáže najspoľahlivejším kritériom na zhodnotenie životných osudov všetkých „dejnotvorných subjektov“: „*Moje nenaplnené životy*“.

Životy hrdinov sa medzičasom naplnili neuveriteľnými dejmi, ale nenaplnili sa najobyčajnejším a najposvätejším ľudským obsahom – láskou. Nikto nevyhrá Máriu a najnevinnejšia Mária prehrá všetkých.

Kvázimantický príbeh by mohol vymyslieť hocikto. U Rankova je však najrevolučnejšie ponímanie slovenskej histórie, lepšie povedané histórie Slovenska, ktoré sa spredmetňuje v dejinách postáv a ich osudoch: nie sú predurčené ich etnicitou, ale ich pôvod v románových peripetiách zohráva kruciálnu úlohu. Vrhajú sa do dejinných katakliziem so subjektivistickou vášňou a bez vedomia dôsledkov. Autor sa musel vyrovnáť s mnohými protirečivými historickými okolnosťami, ktoré sú dodnes predmetom politických svárov: prvý slovenský štát, okupácia Slovenska Maďarmi, protektorát, protifašistické Slovenské národné povstanie, vznik Izraela, oslobodenie Sovietskou armádou, februárový prevrat, komunistický teror v päťdesiatych rokoch, maďarská revolúcia 1956, chruščovský politický odmák, československá jar, spojenecká okupácia Československa. Každá postava musí prejsť týmto očistcom a vycúdiť si z neho svoju pravdu. Autor sa s ním vyrovnal takpovediac faktograficky. Jeho hrdinovia sú priam impregnovaní historickými udalosťami, ktoré určujú ich životné trajektórie, no ich činy v konečnom dôsledku predsa len diktujú najglobálnejšia zo všetkých stratégií – láska. Práve takáto podmienená faktografickosť však chráni autora pred zjednodušením či ideologizovaním tém, ku ktorým musí – chtiac-nechtiac – cez svoje postavy zaujať stanovisko. Drží sa jej, a naruší ju možno iba v najnečakávanejších situáciách (karikatúrne zobrazenie Horthyho, Tisa, Husáka, Novotného, Dubčeka), ktoré okrem iného prezrádzajú ironizáciu celej témy, ináč hlboko skrytú pod dramatickými príbehovými peripetiami hlavných hrdinov.

Pavol Rankov nonšalantne predhodil vari najzmysluplnejšiu výzvu slovenskému románu. Ak má na to, aby ju prijal, má sa slovenská literatúra na čo tešiť. Ak nie, Rankovov román ostane hodnotou, ktorej budú – ako zvyčajne – na dohodnotenie chýbať procesuálne kontexty. No aj tak zostane konštitutívnym prozaickým výkonom, ktorý prekročil prahy dovoleného.

Alexander Halvoník